

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата географічних наук, доцента
Коротуна Сергія Ігоровича
на дисертаційну роботу Зайчук Катерини Анатоліївни
«Регулювання соціально-економічної активності на Західному регіональному
ринку туристичних послуг (на прикладі Волинської області)»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 Економіка (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

Детальний аналіз дисертаційної роботи Зайчук Катерини Анатоліївни: «Регулювання соціально-економічної активності на Західному регіональному ринку туристичних послуг (на прикладі Волинської області)» дозволяє сформулювати наступні узагальнені висновки щодо актуальності, ступеня обґрунтованості основних наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності, наукової новизни, практичного значення, а також загальної оцінки роботи.

1. Актуальність теми дослідження

Волинська область – це унікальна місцевість для розвитку туристичного ринку. Вона, в першу чергу, є транскордонною територією, що сприяє її привабливості у споживачів туристичних послуг. Волинська область багата як рекреаційно-туристичними так і природними ресурсами. Найважливіші транспортні магістралі області, які з'єднують Західну і Східну Європу є значними чинниками розвитку міжнародного співробітництва в різних сферах країни.

Однак, ринок туристичних послуг Волинської області розвивається хаотично, порушуючи закони конкуренції та характеризується необ'єктивним процесом ціноутворення. Туристичні ресурси використовуються нераціонально і неефективно, наші туристи, подорожуючи та відпочиваючи за кордоном, виступають інвесторами туристичної галузі в інших країнах світу. Повернути вітчизняного туриста можна сформувавши та створивши сприятливі конкурентні відносини між суб'єктами туристичного ринку регіону. Цю мету можливо досягнути шляхом ефективного регулювання соціально-економічної активності, що і визначило вектор дисертаційного дослідження.

Попри актуалізацію окресленої проблеми слід відмітити, що питання регулювання ринку туристичних послуг Волинської області, зокрема процеси

соціально-економічної активності та механізми їх регулювання не достатньо досліджені в науковій літературі.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана у тісному зв'язку з науково-дослідними роботами, а саме «Стратегічна модернізація розвитку регіональної економічної системи» (№ ДР 0118U000787) громадської наукової організації «Фінансово-економічна наукова рада». Основні положення, висновки та рекомендації, одержані в результаті дисертаційного дослідження пройшли апробацію та активно використовуються у діяльності Департаменту зовнішніх зносин, залучення інвестицій та з питань туризму і курортів Волинської обласної державної адміністрації (№599/01-34/2-20).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертаційній роботі, є обґрунтованими та достовірними, базуються на законодавчих та нормативно-правових документах, що регулюють туристичну діяльність, офіційній статистичній інформації Державної Служби Статистики України, інформаційних інтернет-ресурсах, наукових публікаціях закордонних та вітчизняних авторів, звітах діяльності суб'єктів туристичної галузі, статистичних даних Всесвітньої туристичної організації, регіональних програмах та стратегії розвитку регіонів.

Методологічною основою дисертаційного дослідження слугували положення сучасної економіки, розвитку продуктивних сил і регіональної економіки, в яких висвітлено проблеми розвитку туристичних систем та положення функціонування ринку туристичних послуг, теоретичні засади регулювання конкуренції на ринку туристичних послуг, теорії кластеризації, концепції сталого розвитку, наукові праці вітчизняних, зарубіжних науковців та вчених, методичні основи оцінювання туризму в умовах ринкової конкуренції та нормативні документи обласних та районних адміністрацій, департаментів інфраструктури та управління туризму. Під час роботи використовувався широкий спектр загальних та специфічних методів: аналізу та синтезу (для деталізації об'єкта та предмета дослідження), узагальнення (при обґрунтуванні понятійно-термінологічного апарату дослідження), картографічний (для побудови просторової карти відображення різноманітних видів туризму по

районах Волинської області), моделювання (для оцінки конкурентоспроможності ринків туристичних послуг протягом 2015-2018 років), порівняння (для відображення динаміки туристичних потоків протягом 2000-2018 років). Також для обґрунтування результатів наукового дослідження використовувалися методи індукції, дедукції, емпіричний, опису, спостереження, історико-економічний, статистичний та аналітичний методи.

4. Новизна наукових положень і отриманих результатів

Наукова новизна полягає у методологічному обґрунтуванні, поглибленні концептуальних положень і розробці науково-методичних підходів до регулювання соціально-економічної активності Західного регіонального ринку туристичних послуг (на прикладі Волинської області), що сприятиме зростанню економічного потенціалу розвитку туристичної інфраструктури регіону.

Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі положення:

Удосконалено:

– підхід до оцінки соціально-економічної активності регіону в напрямі розвитку різних видів туризму на прикладі Волинської області шляхом здійснення районування її території, виходячи з географічної, соціально-економічної автентичності, що склало основу запропонованої концептуальної моделі модернізації механізмів регулювання соціально-економічної активності Західного регіонального ринку туристичних послуг на мікро-, мезо- та макрорівнях з урахуванням взаємоузгодженості її основних компонентів. Це, зі свого боку, обумовило обрахунок інтегрального показника конкурентоспроможності та рейтингування областей, які входять до ЗРРТП протягом 2015–2018 рр.

– науково-когнітивне бачення динамічних змін туристичних потоків Волинської області протягом 2000-2018 років, що дало змогу побудувати діаграму активності найсприятливіших років туристичного попиту та провести періодизацію розвитку туристичних послуг Волинської області за трьома етапами: формування ринку туристичних послуг (2000–2005 рр.), становлення ринку туристичних послуг Волинської області (2005–2010 рр.) та інфраструктуризація розвитку ринку туристичних послуг Волинської області (2011–2018 рр.);

– концептуальну модель нормативно-правового регулювання конкуренції на ринку туристичних послуг шляхом виділення його тривірневої структури: макро-, мезо- і мікрорівнів. На основі цього встановлено механізм суб'єктно-

вертикальної взаємодії національного та регіонального ринків туристичних послуг.

Дістали подальшого розвитку:

– інтерпретація теоретичних та практичних підходів до поняття «регіональний ринок туристичних послуг» як сукупність певних регіонів чи областей, на механізм формування яких впливає кількість населення, заробітна плата, кількість суб'єктів туристичної діяльності, наявність туристичних ресурсів та органи державної та місцевої влади, які формують державну політику у сфері туризму;

– наукові принципи функціонування туристичних кластерів у Волинській області, що дозволить зміцнити матеріальну-технічну базу туризму, збільшити надходження до місцевих бюджетів, покращити розвиток туристичної сфери, підвищити привабливість як туристичних регіонів, так і області зокрема;

– методичні підходи до оцінки регулювання соціально-економічної активності шляхом моніторингу низки показників: економічної та соціальної згуртованості, економічної ефективності, ефективності ринку праці, розвитку інфраструктури, доступності та якості послуг у сфері освіти та охорони здоров'я, соціального захисту та безпеки, раціонального природокористування та якості дозвілля за трьома етапами дослідження: організаційним, дослідницько-аналітичним, конструктивно-пропозиційним, що вплинуло на з'ясування рейтингових позицій кожного з чотирьох ринків туристичних послуг Західного регіону України.

5. Теоретичне й практичне значення виконаного дослідження

З'ясування аспектів становлення розвитку ринку туристичних послуг на Волині має важливе прикладне значення: під час дослідження висвітлені проблеми сучасного стану ринку туристичних послуг, обґрунтовано шляхи їх мінімізації, проаналізовано туристичні потоки, які враховані при розробці «Стратегії розвитку Волинської області до 2025 року», що є одним з основних критеріїв формування ринку туристичних послуг, які у майбутньому допоможуть мінімізувати збитки та підвищити ефективність діяльності ринку туристичних послуг з економічної точки зору. Результати дослідження можуть бути використані в роботі облдержадміністрацій інших регіонів при розробці стратегій розвитку туризму.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес на економічному факультеті Волинського національного університету імені Лесі

Українки при викладанні та забезпеченні навчальних дисциплін: «Регіональна економіка», «Національна економіка», «Економіка довкілля та природокористування».

6. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Результати дослідження відображено у 22 наукових працях, серед яких 2 розділи у монографіях, 5 статей у спеціалізованих наукових виданнях, рекомендованих МОН для публікування результатів дисертації, 1 стаття у закордонному виданні, а також матеріали доповідей на наукових конференціях.

Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (217 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 236 сторінок, зокрема 130 сторінок основного тексту. Робота містить 19 рисунків, 36 таблиць та 9 додатків.

7. Оцінка змісту дисертації

В першому розділі «Теоретико-методичні засади дослідження соціально-економічної активності на ринку туристичних послуг» розглянуто суть та структуру ринку туристичних послуг, соціально-економічні передумови функціонування ринку туристичних послуг України. Автором представлені теоретичні засади регулювання конкуренції на ринку туристичних послуг та методика дослідження соціально-економічної активності на Західному регіональному ринку туристичних послуг.

Другий розділ дисертаційної роботи «Особливості становлення Західного регіонального ринку туристичних послуг» представляє передумови формування західного регіонального ринку туристичних послуг та його інфраструктурне забезпечення, проаналізована динаміка туристичних потоків у Волинській області за 2000-2018 рр. Автором проведене рейтингування соціально-економічної активності Західного регіонального ринку туристичних послуг.

У третьому розділі «Регулювання соціально-економічної активності на західному регіональному ринку туристичних послуг (на прикладі Волинської області)» проведена інтегральна оцінка конкурентоспроможності адміністративних одиниць Західного регіонального ринку туристичних послуг, представлена модернізація механізмів стимулювання та регулювання ринку

туристичних послуг Волинської області. визначені пріоритетні напрями функціонування туристичних кластерів у Волинській області.

Висновки достатньо змістовні і відповідають поставленим науковим завданням. Додатки доповнюють основний текст дисертаційної роботи.

Дисертація Зайчук К. А. є самостійним дослідженням спрямованим на розвиток ринку туристичних послуг Волинської області, як складової Західного регіонального ринку туристичних послуг.

8. Дискусійні положення та зауваження по дисертаційній роботі

Детальне ознайомлення з дисертаційною роботою Зайчук Катерини Анатоліївни «Регулювання соціально-економічної активності на Західному регіональному ринку туристичних послуг (на прикладі Волинської області)» змушує висловити деякі зауваження.

1. Не пояснено, за якими критеріями був визначений автором Західний регіональний ринок туристичних послуг (4 області).

2. В таблиці 2.1 «Основні чинники впливу на формування ринку туристичних послуг» до *Внутрішніх чинників* слід було б віднести природні та туристично-рекреаційні ресурси, про які автор згадує пізніше, історико-культурний потенціал.

3. Не достатньо розкриті причини зменшення споживчого попиту (втричі) на ринку туристичних послуг у Волинській області у 2011 році.(рис.2.4).

4. Потребують пояснення в додатку Д.1 показники приросту населення за 2015 рік представлені на підставі даних статистичного збірника *Регіони України 2014 року*, в той же час показники природного приросту населення у Волинській області (додаток Д.2) наведені по 2011 рік.

5. В дисертаційній роботі зустрічаються граматичні та стилістичні помилки.

Висловлені зауваження і побажання не впливають на позитивну оцінку змісту і наукового рівня дисертаційної роботи Зайчук К. А. Вказані недоліки можуть бути усунені автором в процесі подальших досліджень за обраним науковим напрямом.

9. Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційна робота Зайчук Катерини Анатоліївни «Регулювання соціально-економічної активності на Західному регіональному ринку туристичних послуг (на прикладі Волинської області)» є завершеною науковою

працею, виконана на належному науковому рівні і характеризує автора як кваліфікованого дослідника, який здатен творчо розв'язувати складні наукові завдання.

Дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 9, 10, 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06.03.2019 р. (зі змінами від 21.10.2020 р.), Наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами від 31.05.2019 р.), а також вимогам інших нормативних актів МОН щодо дисертаційних робіт, які подаються на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Отримані в дисертаційній роботі нові науково-обґрунтовані положення мають вагомим теоретичне та практичне значення для подальшого розвитку туристичної галузі Волинської області, а автор дисертаційної роботи Зайчук Катерина Анатоліївна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 Економіка (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки).

Офіційний опонент,

кандидат географічних наук, доцент,
завідувач кафедри туризму
та готельно-ресторанної справи
Національного університету водного господарства
та природокористування

С.І. Коротун

Підпис к.геогр.н., доцента Коротуна С.І. засвідчую.
Начальник відділу кадрів НУВГП

О.Р. Цаль

29.01.2021 р.

